

Kvalitet zraka je decenijski problem u brojnim gradovima u Bosni, dok je Hercegovina obdarena suncem i njeni stanovnici se ne guše u česticama prašine, čađi, sumpor – dioksida i drugih po zdravlje opasnih materija i teških metala.

Tradicionalno, najlošiji kvalitet zraka je u Sarajevu, Zenici, Tuzli, Lukavcu, a sada se pojavljuju Prijedor, Goražde, i druga mjesta.

Stanovnici naselja Bukinje i Divkovići u Tuzli, godinama upozoravaju na porast oboljenja zbog toga što udišu otrovan zrak. Goran Stojak o pogoršanom zdravstvenom stanju mještana kaže kako su zbog zagađenog zraka ljudi iz tog područja uglavnom u ambulancama.

“Djeca su oboljela, imaju astmu, većina ima problem s disanjem i zdravstvena situacija je alarmantna. Ovo je industrijski dio, problema je bilo i prije, a sada su posebno veliki i zdravlje je svima ugroženo”, naglašava Stojak.

Sarajlije godinama dišu “na škrge”, kako poručuju mnogi od njih.

“Ja sam tu u centru, na Marijin dvoru, rijeka automobila ide u svakoj minuti, to su stari automobili i ispuštaju ono što ne treba. Dižu se velike zgrade, sve je zatvoreno. Ja se gušim, nemam daha. Niko ništa ne poduzima, trebalo bi ove automobile okrenuti da idu izvan grada. Građani nemaju gdje pobjeći iz ove kotline u kojoj se gušimo”, kaže penzionerka Ljubica Glumac.

Sezona jesen – zima, zatvara prozore na kućama i ljude tjera da šalovima, maskama i drugim oblicima zaštite, pokušavaju smanjiti unos otrovnih čestica u svoja pluća.

Međutim, najsitnije čestice prašine, koje, pored ostalog, sadrže benzol, a stručnjaci ih označavaju kao “PM1”, ne može ništa zaustaviti, te oni putem disajnih organa odlaze u krvotok. Zato se za njih kaže da su tihe ubice. Ali, prisustvo tih čestica se u BiH ne mjeri, kaže dr Harun Drljević iz “Eko foruma” Zenica.

“Mi se možemo donekle zaštititi od velikih čestica, ali male čestice, 2,5 i jedan mikrogram po kubnom metru, od njih se ne možemo zaštititi, jer one kroz šal, kroz maramu, kroz masku koju nosimo kao zaštitu, prolaze bez problema. Ne samo kroz masku nego prolaze bez problema kroz plućnu membranu, tako da ulaze u krvotok, nanoseći štetu i hemijski, po svom hemijskom sastavu, ali i fizički, miješajući se sa proteinima krvi kada prave određene probleme u vaskularnom stablu. Te čestice se ne mjere kod nas. U Evropi se ta prašina naziva ‘tihi ubica’. Pogledajte njihove standarde: tamo gradonačelniku prijete zatvor ako je preko 20 mikrograma po m³, obustavlja se sve živo i kreće se u kaznenu politiku zato što se nanosi šteta zdravlju stanovništva. Mi nemamo uopšte tih standarda”, kaže dr Drljević.

Zagađenost sumpordioksidom je poseban problem. Izražava se kratkotrajnom ili dugotrajnom graničnom vrijednošću, a dnevna ne bi smjela prelaziti 125 miligrama po metro kubnom. Džemila Agić, iz Grupe za čisti zrak iz Tuzle kaže da ovaj grad pored ostalog

karakteriše prekoračenje zagađenosti upravo sumpor- dioksidom.

“Mjerna stanica Bukinje u blizini Termoelektrane prije nekoliko dana je pokazala koncentraciju sumpordioksida od 1.747 mikrograma po metru kubnom, ali nije bilo nikakvog alarma. Zvali smo inspekciju, nadležno ministarstvo, Hidrometeoroliški zavod, gdje kažu da se mora pričekati još jedan dan, moraju se uzeti u obzir i druge mjerne stanice. To znači da ljudi mogu pomrijeti na jednom mjestu, a ako ne umru na drugom, ništa se neće događati”, komentariše Džemila Agić.

Ona navodi kako nema graničnih vrijednosti za PM 2,5, tako da i “kada je visoko zagađenje u Tuzli se smatra zrak čistim, što stvara zabunu kod građana, a ustvari štiti zagađivače i političare, jer smatraju da nemaju problem”.

“Mi imamo tri mjerne stanice od kojih ne rade sve, a postoji pravilo da moraju biti tri uzastopne koncentracije zagađujućih materija, to mora biti dva dana, mora biti na dvije mjerne stanice. Tuzla je jedan najzagađenijih gradova, a još nikako građani nisu obavještavani i nije im skrenuta pažnja na opasnost”, kaže Agić.

U Zenici je zrak godinama zagađen, ali dodatni problem i u ovom gradu predstavlja to što su mjerne stanice neispravne, ističe dr Harun Drljević.

“Trenutna situacija u Zenici je vrlo loša. Već dva dana se ne mjeri sumpordioksid, jer su mjerni instrumenti u posljednjih petnaest dana najmanje dva puta bili pokvareni. A kad se i pokažu vrijednosti sumpordioksida i prašine, mi ne znamo da li je to tačno, jer ti uređaji uopšte nisu kalibrirani”, navodi dr Drljević, te dodaje kako se priča nastavlja iz godine u godinu.

“Zenica, pogotovo između oktobra i marta, ulazi u period nepovoljnih meteoroloških dešavanja, gdje se emisije velikih zagađivača praktično kumuliraju u atmosferi. Prema tome, suština je da se iz godine u godinu priča, da pogotovo rukovodeći, na svim nivoima vlasti, i kantona, i Federacije, i opštine, govore da problem postoji, ali se problem ne rješava”, naglašava dr Drljević.

Prema tzv. indeksu kvaliteta zraka, po metodologiji agencije za okoliš SAD-a, podaci pokazuju da je u utorak 20. decembra Sarajevo imalo najzagađeniji zrak u cijeloj BiH.

“Na skali od šest podioka, ovaj grad je bio na predzadnjem mjestu. Samo ga je jedna stepenica dijelila od kritičnog stanja, stanja za kakvog se u Pekingu upravo ovih dana proglašava uzbuna. Tuzla, Zenica, Lukavac imaju malo više ‘sreće’, međutim, mi smo prije dva dana imali kritično stanje u Tuzli, zagađenja su bila na opasnom nivou. Skoro sve ostalo vrijeme Tuzla je vrlo nezdrava. I ništa se ne dešava, nikakvih uzbuna. Slično je stanje i u Lukavcu, koji je također prije dva dana bio na kritičnom nivou, tri dana su bila vrlo nezdrava”, navodi Anes Podić iz Eko akcije Sarajevo.

On podsjeća da prisustvo čestica manjih od dva i po mikrometra, prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, a što je preuzelo i bh. zakonodavstvo, maksimalno iznosi 50. “U Lukavcu su čak i prosječne dnevne vrijednosti išle na 377. Imamo i u Prijedoru vrlo visoke iznose zagađenja. U Sarajevu je to išlo čak do 348! Sad možete milisiti kakav je to nivo zagađenja”, kaže Podić.

Podaci za prvih osamnaest dana decembra za Tuzlu u poređenju s prošlom godinom, stanje je isto, gore je u Lukavcu, u Zenici i u Sarajevu.

“Mi smo prošle godine imali čak i malu paniku, pa su se nosile maske preko lica. Sad imamo zrak po mjernim uređajima gori, međutim, ove godine je i zrak puno suvlji, puno je manje prirodne magle. Prirodna magla je bila ta koja je dala malo više osjećaja o zagađenosti. Sada u ovim našim gradovima imamo zrak koji je gori nego prošle zime, međutim, apsolutno se ništa ne dešava”, kaže Podić.

Prema istraživanju Svjetske zdravstvene organizacije, Bosna i Hercegovina se nalazi na 5. odnosno 6. mjestu koje dijeli sa Armenijom, po broju umrlih na 100. 000 stanovnika, od posljedica izazvanih zagađenim zrakom.

Sarajevo je na ovoj listi treći najzagađeniji glavni grad Evrope, nakon Tbilisija, glavnog grada Gruzije i Skopja, glavnog grada Makedonije.

izvor: slobdnaevropa.org